

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Код і найменування спеціальності	126 Інформаційні системи та технології
тип і назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма: Інформаційні управляючі системи
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 4, Загальна кількість годин – 120, із яких: лекцій – 16 год., лабораторних занять – 24 год. Форма семестрового контролю – залік
Мова(и) викладання	державна
ННІ / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій Кафедра Інформаційних систем та технологій
Контактні дані розробника(ів)	Дегтярьова Лариса, к.т.н., доцент, ауд. 207 (навчальний корпус № 2) e-mail: larysa.dehtiarova@pdau.edu.ua , https://www.pdau.edu.ua/people/degtyarova-larisa-mikolayivna
МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ	
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова дисципліна професійної підготовки
Передумови для вивчення навчальної дисципліни (за потреби)	Дисципліна базується на окремих темах дисциплін «Алгоритмізація та програмування», «Математичний аналіз».
Компетентності	<i>загальні:</i> КЗ 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; КЗ 3. Здатність до розуміння предметної області та професійної діяльності; КЗ 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. КЗ 6. Здатність до пошуку, оброблення та узагальнення інформації з різних джерел. <i>спеціальні (фахові):</i> КС 1. Здатність аналізувати об'єкт проектування або функціонування та його предметну область. КС 11. Здатність до аналізу, синтезу і оптимізації інформаційних систем та технологій з використанням математичних моделей і методів. КС 12. Здатність управляти та користуватися сучасними інформаційно-комунікаційними системами та технологіями (у тому числі такими, що базуються на використанні Інтернет).
Програмні	ПР 2. Застосовувати знання фундаментальних і природничих наук, системного аналізу

результати навчання /Результати навчання	та технологій моделювання, стандартних алгоритмів та дискретного аналізу при розв'язанні задач проектування і використання інформаційних систем та технологій. ПР 4. Проводити системний аналіз об'єктів проектування та обґрунтовувати вибір структури, алгоритмів та способів циркулювання інформації в інформаційних системах та технологіях. ПР 5. Аргументувати вибір програмних та технічних засобів для створення ICT на основі аналізу їх властивостей, призначення і технічних характеристик з урахуванням вимог до системи і експлуатаційних умов, мати навички налагодження та тестування програмних і технічних засобів ICT.
РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)	
Студенти аналізують ризики й наслідки впровадження ШІ, що розвиває критичне мислення та емоційний інтелект, в тому числі вміння розуміти та враховувати соціальні наслідки своїх рішень, усвідомлювати важливості відповідального використання технологій, здатність вирішувати конфлікти та знаходити баланс між технологіями та людськими цінностями.	
Мета вивчення навчальної дисципліни	
формування теоретичних знань та практичних навичок щодо використання понять штучного інтелекту, пошуку рішення у просторі станів, інтелектуальних агентів, експертних систем та машинного навчання для розробки програмного забезпечення.	
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Тема 1. Загальні положення систем штучного інтелекту. Інтелектуальні агенти Тема 2. Апарат штучних нейронних мереж. Тема 3. Багатошарові нейронні мережі Тема 4. Використання штучного інтелекту для рішення задач систем бізнес-аналізу. Тема 5. Мережі Хопфілда та асоціативні мережі Тема 6. Генетичні алгоритми Тема 7. Системи штучного інтелекту для пошуку даних та TextMining	
МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ	
Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: словесні: пояснення, лекція, інструктаж; практичні методи: лабораторні роботи; Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: усні та методи стимулювання і мотивації: роз'яснення мети навчальної дисципліни; висування вимог до вивчення дисципліни Інноваційні та інтерактивні методи навчання: комп'ютерні, мультимедійні методи: використання мультимедійних презентацій Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: методи усного контролю: опитування; бесіда; методи письмового контролю: контрольна робота; самостійна робота.	
ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання	Наведені у Додатку до силабусу
ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ	
-щодо термінів виконання та перескладання	Усі завдання, передбачені програмою мають бути виконані у встановлений термін. Якщо студент відсутній з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Виконання завдань з порушенням термінів без поважних причин оцінюється на нижчий на 25% бал.
- щодо академічної доброчесності	Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця

	вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерел інформації. Неприпустимим є списування виконаних завдань практичного заняття / самостійної роботи у інших здобувачів вищої освіти та видавання їх за свої.
- ЩОДО ВІДВІДУВАННЯ ЗАНЯТЬ	Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені робочою програмою, мають бути виконані та здані до залікового тижня.
- ЩОДО ЗАРАХУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕФОРМАЛЬНОЇ / ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ	На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті перед / під час опанування даної освітньої компоненти. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera, Edera тощо. Особливості неформального/інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти ПДАУ https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproporyadok22.pdf
- ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ	Після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки (Порядок оскарження результатів контрольних заходів у ПДАУ викладений у розділі 5 Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті) https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproocinyuvannya2023.pdf
Рекомендовані джерела інформації	
Основні:	
1. Вовк О., Шаховська Н., Камінський Р. Системи штучного інтелекту. Львів: Львівська політехніка, 2018. 392 с. 2. Стюарт Рассел. Сумісний з людиною. Штучний інтелект і проблема контролю. Вид-во: BookChef, 2017. 416 с. 3. Довбиш А.С., Шелехов І.В. Основи теорії розпізнавання образів : навч. посіб. у 2 ч. Суми: Сумський державний університет, 2017. Ч.1. 109 с.	
Допоміжні	
1. Кузьменко Б. В. Системи штучного інтелекту : Навч.посібник. К. :Альтерпрес, 2016. 140 с. 2. Richard S. Sutton, Andrew G. Barto. Reinforcement Learning : An Introduction MIT Press, Adaptive Computation and Machine Learning Ser.: 2018. 552 p. 3. Ямпольський Л.С. Лісовиченко О.І., Олійник В.В. Нейротехнології та нейрокомп'ютерні ситеми. Дорадо-друк, Київ, 2016. 571 с.	
Інформаційні ресурси мережі Інтернет	
1. Слюсарь І.І., Уткін Ю.В., Копішинська О.П., Дегтярьова Л.М. Пріоритети використання штучного інтелекту в аграрному секторі. XI Міжнародна науково-технічна конференція «Сучасні напрями розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та засобів управління» 8-9 квітня 2021 року. Баку-Харків-Київ-Жиліна-2021. с. 8. 2. Одарущенко О.Б., Дегтярьова Л.М., Шишацький А.В. Метод оптимізації структури статичних нейронних мереж для класифікації радіоелектронної обстановки. XVII міжнародна наукова конференція Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба "Новітні технології – для захисту повітряного простору": тези доповідей, 14 – 15 квітня 2021 року. Х.: ХНУПС ім. І. Кожедуба, 2021. с. 471 3. Портал neurohive. Режим доступу: https://neurohive.io/ru/osnovy-data-science/osnovy-nejronnyh-setej-algoritmy-obuchenie-funkcii-aktivacii-i-poteri/. 2. Портал Нейронные сети. Режим доступу: https://neuralnet.info/.	
Реквізити	Затверджено на засіданні кафедри Інформаційних систем та технологій

затвердження

протокол від 03.09.2024 р. № 2

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів із навчальної дисципліни для денної форми навчання

Теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				
	відвідування та робота на лекціях	Виконання завдань на лабораторних заняттях	оформлення звітів і їх захист	самостійна робота	всього
Тема 1. Загальні положення систем штучного інтелекту	4	10	2	-	16
Тема 2. Апарат штучних нейронних мереж.	2	10	2	1	15
Тема 3. Багатошарові нейронні мережі	2	10	2	1	15
Тема 4. Використання штучного інтелекту для рішення задач систем бізнес-аналізу.	2	10	2	1	15
Тема 5. Мережі Хопфілда та асоціативні мережі	2	10	2	1	15
Тема 6. Генетичні алгоритми	2	5	1	1	9
Тема 7. Системи штучного інтелекту для пошуку даних та TextMining	2	5	1	1	9
Контрольна робота з теорії			0		6
Разом балів за темами	16	60	12	6	100

Шкала та критерії оцінювання відвідування та робота на лекціях для денної форми навчання:

Кількість балів	Критерії оцінювання
2 бали (максимальна)	студент є присутнім на лекції, веде активну участь в обговоренні проблемних питань, веде конспект лекції.
1 бал	студент не був присутнім на лекції, але має конспект лекцій та володіє тематикою
0 балів (мінімальна)	студент не був присутній на лекції та не опрацював матеріал

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань на лабораторних заняттях для денної форми навчання:

Кількість балів	Критерії оцінювання
5 балів (максимальна)	виконання всіх вправ лабораторної роботи та відповіді на контрольні питання щодо виконання лабораторної роботи, виконання індивідуального завдання (за умови, що індивідуальний варіант завдання передбачений в лабораторній роботі). Для робіт, розрахованих на 4 години, кількість балів за виконання завдань подвоюється.

4 бали	правильне виконання завдань до лабораторної роботи без 25-50% відповідей на контрольні питання;
3 бали	правильне виконання завдань до лабораторної роботи виконання, індивідуального завдання (за умови, що індивідуальний варіант завдання передбачений в лабораторній роботі) без відповідей на контрольні питання;
2 бали	правильне виконання однієї вправи і часткове виконання другої вправи лабораторної роботи без відповідей на контрольні питання і без виконання індивідуального варіанта (за умови, що індивідуальний варіант завдання передбачений в лабораторній роботі);
1 бал	правильне виконання однієї вправи без відповідей на контрольні питання та без виконання індивідуального варіанта;
0 балів (мінімальна)	студент не виконав жодної вправи лабораторної роботи та не може відповісти на контрольні питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

**Шкала та критерії оцінювання
оформлення звітів і їх захист
для денної форми навчання**

Кількість балів	Критерії оцінювання
2 бали (максимальна)	звіт оформлено в електронному вигляді та надіслано у відповідний розділ МУДЛ або на електронну адресу корпоративної пошти викладача, ЗВО може відповісти на питання щодо використання інструментів та прийомів роботи у відповідному програмному забезпеченні та орієнтується в інтерфейсі програми;
1 бал	звіт оформлено в електронному вигляді та надіслано у відповідний розділ МУДЛ або на електронну адресу корпоративної пошти викладача, ЗВО може відповісти на питання щодо використання інструментів та прийомів роботи у відповідному програмному забезпеченні та на 50% орієнтується в інтерфейсі програми;
0 балів (мінімальна)	студент не оформив звіт і не може відповісти на питання щодо виконання лабораторної роботи, не володіє інструментами відповідного програмного забезпечення та не орієнтується в інтерфейсі програми, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

**Шкала та критерії оцінювання
Самостійна робота
для денної форми навчання**

Кількість балів	Критерії оцінювання
1 бал (максимальна)	Завдання для самостійної роботи виконано повністю, оформлено у вигляді звіту і надіслано у відповідний розділ МУДЛ або на електронну адресу корпоративної пошти викладача; ЗВО може відповісти на питання щодо виконання завдань самостійної роботи;
0 балів (мінімальна)	Завдання для самостійної роботи не виконано; ЗВО не може відповісти на питання щодо виконання завдань самостійної роботи;.

Шкала та критерії оцінювання
Контрольна робота з теорії
для денної форми навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання
6 бали <i>(максимальна)</i>	Студент надає повні та обгрунтовані відповіді на всі питання контрольної роботи з теорії
5 бали	Студент надає 75% відповідей на питання контрольної роботи з теорії
4 бал	Студент надає 50% відповідей на питання контрольної роботи з теорії;
3 бали	Студент надає не менше 25% відповідей на питання контрольної роботи з теорії;
2 бали	Студент надає менше 25% відповідей на питання контрольної роботи з теорії;
1 бал	Студент дав одну правильну відповідь на питання контрольної роботи з теорії;
0 балів <i>(мінімальна)</i>	студент не може дати відповіді на питання контрольної роботи з теорії, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
Заочна форма навчання

Теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				
	робота на лекціях	Виконання завдань на лабораторних заняттях	Виконання контр. роботи	самостійна робота	всього
Тема 1. Загальні положення систем штучного інтелекту	1	8		1	10
Тема 2. Апарат штучних нейронних мереж.	1	8		2	11
Тема 3. Багатошарові нейронні мережі	1	8		2	11
Тема 4. Використання штучного інтелекту для рішення задач систем бізнес-аналізу.	1	0		2	3
Тема 5. Мережі Хопфілда та асоціативні мережі	1	8		2	11
Тема 6. Генетичні алгоритми	1	0		2	3
Тема 7. Системи штучного інтелекту для пошуку даних та TextMining	1	8		2	11
Контрольна робота		0	40	0	40
Разом балів за темами	7	40	40	13	100

Шкала та критерії оцінювання
робота на лекціях
для заочної форми навчання:

Кількість балів	Критерії оцінювання
1 бал <i>(максимальна)</i>	студент є присутнім на лекції, веде активну участь в обговоренні проблемних питань, веде конспект лекції.
0 балів <i>(мінімальна)</i>	студент не був присутній на лекції та не опрацював матеріал

**Шкала та критерії оцінювання
виконання завдань на лабораторних заняттях
для заочної форми навчання**

Кількість балів	Критерії оцінювання
8 балів (максимальна)	виконання всіх вправ лабораторної роботи та відповіді на контрольні питання щодо виконання лабораторної роботи, виконання індивідуального завдання (за умови, що індивідуальний варіант завдання передбачений в лабораторній роботі).
7 балів	правильне виконання завдань до лабораторної роботи без 50% відповідей на контрольні питання;
6 балів	правильне виконання завдань до лабораторної роботи без 25% відповідей на контрольні питання;
5 балів	правильне виконання завдань до лабораторної роботи виконання, індивідуального завдання (за умови, що індивідуальний варіант завдання передбачений в лабораторній роботі) без відповідей на контрольні питання;
4 бали	правильне виконання однієї вправи і часткове виконання другої вправи лабораторної роботи без відповідей на контрольні питання (за умови, що індивідуальний варіант завдання передбачений в лабораторній роботі);
3 бали	часткове виконання вправ лабораторної роботи без відповідей на контрольні питання і з виконанням індивідуального варіанта (за умови, що індивідуальний варіант завдання передбачений в лабораторній роботі);
2 бали	часткове виконання вправ лабораторної роботи без відповідей на контрольні питання і без виконання індивідуального варіанта (за умови, що індивідуальний варіант завдання передбачений в лабораторній роботі);
1 бал	правильне виконання однієї вправи без відповідей на контрольні питання та без виконання індивідуального варіанта;
0 балів (мінімальна)	студент не виконав жодної вправи лабораторної роботи та не може відповісти на контрольні питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

**Шкала та критерії оцінювання
Самостійна робота
для заочної форми навчання**

Кількість балів	Критерії оцінювання
2 бали (максимальна)	Завдання для самостійної роботи виконано повністю, оформлено у вигляді звіту і надіслано у відповідний розділ МУДЛ або на електронну адресу корпоративної пошти викладача; ЗВО може відповісти на питання щодо виконання завдань самостійної роботи;
1 бал	Завдання для самостійної роботи виконано на 50%, оформлено у вигляді звіту і надіслано у відповідний розділ МУДЛ або на електронну адресу корпоративної пошти викладача; ЗВО може відповісти на питання щодо виконання завдань самостійної роботи;
0 балів (мінімальна)	Завдання для самостійної роботи не виконано; ЗВО не може відповісти на питання щодо виконання завдань самостійної роботи;

**Критерії оцінювання контрольної роботи
для заочного відділення та порядок захисту**

Кількість балів	Критерії оцінювання
40 балів (максимальна)	контрольна робота виконана п, здобувач в\о може відповісти на додаткові питання викладача;
30 балів	виконано теоретичну та практичну частину завдання контрольної роботи з помилками або здобувач в\о не може відповісти на додаткові питання викладача під час захисту роботи;
20 балів	виконано практичну частину завдання контрольної роботи;
10 балів	виконано теоретичну частину завдання контрольної роботи;
0 балів (мінімальна)	студент не представив виконане завдання контрольної роботи;.